

Nr 818

Av herr Lundström, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 140, med förslag till vissa grundlagsändringar.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 140 föreslås under punkt 11 ändrad lydelse av RO § 24. Ändringen avser att möjliggöra sådan reformering av vallagen att valberättigad, som till följd av sjukdom, lyte, vanförhet eller hög ålder är oförmögen att personligen inställa sig vid valförrättningen, må giva valsedel genom annan person.

Att sjuka och ålderstigna ensamstående beredes möjlighet att delta i allmänna val även i de fall då de är förhindrade att komma personligen tillstädes i vallokalen är ett gammalt önskemål. Självfallet bör alla åtgärder vidtagas för att praktiska möjligheter öppnas för envar röstberättigad att utöva sin rösträtt. Fysisk sjukdom bör ej vara något hinder därvidlag. Frågan har varit föremål för åtminstone två utredningar, vilkas resultat redovisas i propositionen. De två lösningar som anvisats är en ordning med ambulerande röstmottagare med uppgift att taga emot dessa personers röster eller ett system med valedelsförsändelse, innebärande att de ifrågavarande personernas röster skulle av den röstande inläggas i kuvert i hemmet eller å vistelseplatsen och sedan avgivas i vallokalen till valförrättaren av annan person. I propositionen förordas det senare systemet.

Enligt min mening innebär den föreslagna ordningen så allvarliga risker för valhemlighetens röjande och för obehörig påverkan av de röstande att den ej kan förordas. Fråga är om sådana grupper av väljande vilka mången gång på grund av sitt hälsotillstånd befinner sig i starkt beroende av vårdare eller av sin omgivning och som kan vara särskilt lätt påverkade. Dessa risker för otillbörlig påverkan kan knappast elimineras med aldrig så sinnrika system med vittnen av olika slag. Det måste under sådana omständigheter anses särskilt angeläget att en ordning väljes, enligt vilken den röstande får avgiva sitt valedelskuvert direkt till en av myndighet utsedd röstmottagare.

Mot systemet med ambulerande röstmottagare har med rätta anmärkts att det blir omständligt och lägger bördor på myndigheterna. Det synes emellertid rimligt att samhället tar på sig de kostnader och det besvär som föranledes av att alla röstberättigade oavsett sitt hälsotillstånd måste sättas i stånd att avgiva sin röst. Invändningar av angivet slag synes mig därför icke böra vara avgörande.

Ett röstsystem bör kunna ordnas så, att de som på grund av sjukdom eller av andra liknande skäl ej kan inställa sig i vallokalen får tillfälle att avgiva sin röst inför särskild röstmottagare. Därvid kunde exempelvis tillgå så att de personer som räknade med att av hälsoskäl vara förhindrade komma till vallokalen skulle viss tid före valdagen till valnämnden anmäla sin önskan

att få avgiva röst inför särskild valförrättare. Det finge sedan ankomma på valnämnden att med ledning av inkomna anmälningar praktiskt ordna rösternas emottagande till en ambulerande röstmottagare. Med hänsyn till de särskilda förhållandena i glesbygderna måste möjlighet finnas att avgiva röst inför sådan särskild röstmottagare även före valdagen.

Ett förslag till ordalydelse av RO § 24, som skulle möjliggöra ett sådant system, bör antagas av innevarande riksdag för att icke försena en reform.

Under återopandande av det anförda får jag hemställa,

att riksdagen måtte såsom vilande antaga följande förslag till ändrad lydelse av RO § 24:

Rösträtt må ej utövas av annan valberättigad än den som, på sätt i vallagen sägs, vid valförrättningen personligen sig inställer; dock må i nyssnämnda lag bestämmas, att valberättigad, som till följd av vistelse utom riket eller yrkes- eller tjänsteförpliktelse är förhindrad att iakttaga sådan inställelse eller som till följd av sjukdom, lyte, vanförhet eller hög ålder är oförmögen att iakttaga sådan inställelse, må före valet avgiva valsedel och att make må avgiva valsedel genom annan person.

Stockholm den 27 april 1964

Birger Lundström

Nr 819

Av herr Lundström, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 140, med förslag till vissa grundlagsändringar.

I proposition nr 140 med förslag till grundlagsändringar föreslås att riksdagen skall tillsätta en lönelegation i samband med förhandlingar med statsanställdas organisationer. I princip delar jag den tanke som ligger till grund härför. Enligt min mening bör dock icke riksdagen redan nu binda sig för att överenskommelser alltid skall träffas på detta sätt. Om så sker avhänder sig nämligen riksdagen möjlighet att pröva om metoden visar sig ändamålsenlig, vilket dock är min förhoppning skall visa sig bli fallet. Samma resultat beträffande metoden åstadkommes om delegation tillsättes för varje förhandling på det sätt författningsutredningen föreslagit.

Med hänvisning till det anförda hemställes,

att riksdagen måtte besluta i motionen föreslagen förändring beträffande tillsättningen av riksdagens lönelegation.

Stockholm den 27 april 1964

Birger Lundström
